

Predmet: Etická výchova

Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty
Štátny vzdelávací program	ISCED 1
Povinné hodiny	4
Počet hodín spolu podľa ŠkVP pre I. stupeň	4

Charakteristika predmetu

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Ciele učebného predmetu

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

K – kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy
E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city
M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity
S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy
A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť
K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

Obsah

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

Cieľom etickej výchovy ako povinnej voliteľného predmetu na 1. stupni základných škôl je:

- viesť žiakov k sebaúcte, k autonómnejmu cíteniu a mysleniu,
- naučiť žiakov hodnotiť, zaujímať stanoviská, rozlišovať dobro od zla
- naučiť ich spoznať prvky efektívnej komunikácie, dôvody a prvky prosociálneho správania primerané veku,
- umožniť žiakom spoznať zásady dobrých medziľudských vzťahov,
- umožniť žiakom, aby sa v nich zvnútorňovali prosociálne hodnoty, postoje a sociálne normy,
- podporovať u žiakov rozvoj sociálnych zručností,
- formovať spolupracujúce spoločenstvo žiakov.

Obsah

VÝCHOVNÉ CIELE A TEMATICKÉ CELKY

1.ročník

Výchovný cieľ: Viest' k sebaúcte, autonómii cítenia a myslenia dieťaťa. Vytvárať prosociálne spoločenstvo detí. Osvojovať si sociálne zručnosti potrebné v sociálnych kontaktoch s inými ľuďmi.

1. Postoje a zručnosti medziľudských vzťahov

- ponúknuť žiakom víziu spolupracujúceho spoločenstva ako základu pre dobré spolužitie (jeho jednoduché a viditeľné komponenty – sedenie v kruhu, formulovanie pravidiel typu mať právo byť vypočutý, právo nevyjadriť sa, mať vzájomnú úctu a dôveru – nevysmievať sa, hovoriť pravdu, chrániť veci svoje i iných...),
- prvé kontakty v triede a v škole (zoznamovanie, oslovovanie, pozdrav),
- komunikácia zameraná na sebaaprezentáciu a sociálne vzťahy,
- pravidlá podporujúce spolužitie v skupine (po istom čase možno pravidlá prehodnocovať, dopĺňať).

2. Prvky prosociálneho správania v detskom kolektíve

- vzájomná úcta pri komunikácii (pekne sa oslovovať, pozdraviť sa, počúvať sa navzájom...),
- úcta k vzájomným požiadavkám, vďačnosť za vykonané dobro (prosím, ďakujem),
- vzájomná pomoc medzi spolužiakmi i členmi rodiny.

3. Ľudská dôstojnosť a sebaúcta:

- uvedomovanie si vlastnej hodnoty (rozdiel medzi mnou a ostatným svetom),
- poznanie a postupné zvnútorňovanie povedomia jedinečnosti a nedotknuteľnosti,
- vedenie k sebaovládaniu a znášaniu námahy pri prekonávaní prekážok.

4. Pozitívne hodnotenie iných

- človek a jeho hodnota - spoznávanie pozitívnych vlastností svojich najbližších v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch... (Čo sa mi najviac páči na mojej mamičke, očkovi, starkých...),
- verbálne vyjadrovanie pozitívneho hodnotenia druhých,
- prehodnocovanie negatívnych skutočností (dobro – zlo, napr. branie si vecí navzájom, posudzovanie a ponižovanie, urážanie menej zdatných detí v oblasti intelektu a prejavov - spevu, kreslenia, pohybu, oblečenia, rodinnej situácie..., klamanie a žalovanie...),
- postoj k ľuďom, ktorí sú nám nesympatickí, spôsobujú nám alebo druhým zlo (úmyselne, neúmyselne).

5. Naša rodina

- uvedomovanie si hodnoty rodiny pre jednotlivca i pre spoločnosť (Čo sa mi na našej rodine najviac páči?)

- príbuzenské vzťahy (S kým z rodiny si najviac rozumiem...? Čo by som mohol urobiť pre lepšie vzťahy v našej rodine, ktoré z rodinných pravidiel sa mi najťažšie dodržiavajú...),
- rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa (konkrétne emocionálne prejavy, prejavy starostlivosti, pomoci...),
- úcta, komunikácia a pomoc medzi členmi rodiny (Koho rád pozorujem pri práci? Čo by som rád vedel ako moji blízki...),
- význam blízkeho človeka pre život jednotlivca.

2. ročník

Výchovný cieľ: Rozvíjať a posilňovať komunikačné zručnosti – učiť sa vyjadrovať city. Prežívať radosť z napĺňania potreby byť akceptovaný inými a mať rád iných. Poznávať svoje práva a povinnosti.

1. Postoje a spôsobilosti medziludských vzťahov:

- pripomenutie si tém a z nich vyplývajúce správanie z prvého ročníka,
- počúvanie iných ako prvý predpoklad úspešnej spolupráce,
- sebaovládanie pri prijímaní informácií o sebe od iných,
- základy spolupráce v skupinách (uvedomovanie si práv a povinností).

2. Tvorivosť

- objavovanie vlastných daností - talentu - pozitívnych stránok (V čom som výnimočný, čo viem dobre robiť, čo mi ide dobre...),
- rozvoj fantázie a pozorovacích schopností,
- tvorivosť, ktorú od nás prijímajú, očakávajú iní (Vymyslieť darček pre súrodencov, rodičov, starých rodičov...),
- tvorivosť iných, ktorá nás obohacuje (Ako dobre nám padne, keď nás iní prekvapia niečím novým, zaujímavým – napr. mama novým jedlom...),
- využitie tvorivosti v živote triedy (tvorba pravidiel správania sa v triede, ak si ich pamätáme z minulého ročníka, treba ich však prehodnotiť).

3. Iniciatíva

- iniciatíva v sebapoznání (Kto som? Aký vplyv má fungovanie môjho tela na moje prežívanie, pohodu, či nepohodu? Prečo reagujem tak, ako reagujem?),
- iniciatíva vo vzťahu k iným, hľadanie možností ako vychádzať v ústrety iným ľuďom (v rodine, v triede, v kruhu kamarátov...) a ich realizácia,
- iniciatíva, ktorá nie je prijatá inými, a iniciatíva iných, ktorá je pre mňa neprijateľná (riešenie problémov – navádzanie na klamstvo, podvádžanie, kradnutie, ohováranie...), iniciatíva, ktorá ohrozuje moje zdravie a osobnú bezpečnosť (fajčenie, alkohol, drogy, sexuálne zneužívanie detí).

4. Vyjadrovanie citov

- vyjadrenie vďačnosti, ochoty, láskavosti, obdivu verbálne aj neverbálne (Ako si vzájomne vyjadrujeme city v rodine, vo vzťahoch s priateľmi, spolužiakmi?),

- úcta k žene – matke, sestre, spolužiačke... (Čo sa mi páči a čo sa mi nepáči na ženách a dievčatách?),
- úcta k mužovi – otcovi, bratovi, spolužiakovi...(Čo sa mi páči, a čo sa mi nepáči na mužoch a chlapcoch?),
- kultivované vyjadrovanie negatívnych citov (hnev, vzdor, smútok...),
- akceptovanie citov iných.

5. Naša trieda – spoločenstvo detí

- správanie sa medzi sebou, vzťahy medzi chlapcami a dievčencami – slušnosť, ohľaduplnosť, čestnosť, pomoc slabším, rešpektovanie inakosti (Čo sa mi v našej triede najviac páči? Som tu spokojný? Sú iní spokojní so mnou?),
- kamarátstvo a priateľstvo - úprimné a falošné priateľstvo (Čo je dôležité pre priateľstvo? Mám v našej triede priateľov?),
- dodržiavanie pravidiel správania v triede – podpora vzájomnosti, spokojnosti, tolerancie a spolupráce (Môžem niečo zmeniť na sebe, aby sa so mnou v našej triede lepšie žilo? Mám dajaký návrh na vylepšenie našich vzťahov?)

3. ročník

Výchovný cieľ: Napomáhať zvnútorňovaniu prosociálnych hodnôt a postojov. Učiť sa efektívne komunikovať s rovesníkmi. Nadobúdať sociálne zručnosti – asertivitu, empatiu.

1. Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch:

- dodržiavanie dohodnutých pravidiel správania,
- kvalita otvorenej komunikácie - pravdivosť, objektívnosť, prijímanie pravdy o sebe aj o iných,
- asertívne správanie ako súčasť efektívnej komunikácie, nácvik bezpečného správania sa v rizikových situáciách (odmietnutie zla, postavenie sa proti šikanovaniu, vedieť povedať nie na negatívne ponuky).

2. Vcítanie sa do prežívania iných – empatia

- hľadanie dôvodov na radosť a smútok u seba a u iných,
- pochopenie situácie iných ľudí prostredníctvom vlastných zážitkov (u spolužiakov, a členov rodiny...),
- odovzdávanie radosti a zmierňovanie smútku najbližších,
- záujem o zdravotne postihnutých, starých a chorých ľudí.

3. Riešenie konfliktov - výchova k zmierlivosti:

- právo na omyl a možnosť nápravy,
- význam odpúšťania v medziľudských vzťahoch,
- rozvíjanie sebaovládania a jeho upevňovanie – prehľbovanie vzájomnosti i sebaúcty,
- súťaživosť a kooperácia.

1. Pomoc, darovanie, delenie sa

- vnímanie a prežívanie prosociálnosti (základy starostlivosti o prírodu, ochrana zvierat),
- zámerné robenie dobra iným, rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou,
- podelenie sa a darovanie v rámci rodiny a žiackeho kolektívu,

- príprava žiakov na možné neprijatie dobra inými.

5. Naša škola:

- poznávanie kvalít a predností školy (Čo by som porozprával o našej škole priateľovi zo zahraničia?),
- rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojej škole – osobnosti, prostredie, atmosféra, učebné predmety (Čo sa mi na našej škole najviac páči?),
- účasť žiakov na živote a úspechoch školy (Podieľam sa na vytváraní dobrej atmosféry na našej škole? Ktoré problémy na našej škole ma znepokojujú? Čo môžem urobiť ja pre vylepšenie života na našej škole?).

4. ročník

Výchovný cieľ: Poznávať a uplatňovať svoje práva a plniť svoje povinnosti. Osvojovať si sociálne normy. Rozvíjať mravný úsudok. Prezentovať prosociálne vzory. Rozvíjať čitateľskú gramotnosť. Kriticky hodnotiť médiá – televízne programy, počítačové hry, CD, DVD. Rozvíjať podnikavosť, iniciatívnosť a tvorivosť

1. Sociálne postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch:

- tolerancia vo vzťahoch (Čo nechceš, aby ľudia robili tebe, nerob ty iným.),
- rešpekt a úcta voči všetkým ľuďom (rovnoprávnosť pohlaví, rás...),
- dôležitosť komunikačných interpersonálnych zručností v medziľudských vzťahoch,
- kultivované správanie k osobám iného pohlavia (vnímanie rozdielov nielen v stavbe tela a jeho fungovaní, ale aj v myslení, prežívaní, správaní, záujmoch a následné empatické správanie voči osobám iného pohlavia).

2. Reálne a zobrazené vzory: mediálna výchova, rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

- sloboda a zodpovednosť (každé rozhodnutie nesie so sebou dôsledok),
- pozitívne a negatívne vplyvy TV, filmu, počítačových hier...(reklama, akčné filmy, čas strávený pred TV),
- prezentácia prosociálnych vzorov v bezprostrednom okolí dieťaťa (rodičia, priatelia rodičov, učitelia, spolužiaci, kamaráti),
- čitateľský návyk ako možný zdroj objavovania prosociálnych vzorov (vyhlásenie súťaže o najlepšieho čitateľa – čo a koľko čítaš?).

3. Rozvoj tvorivosti a iniciatívy

- podporovanie záujmov, ktoré rozvíjajú osobnostné kvality (šport, umelecké aktivity, sociálna činnosť, činnosť na ochranu prírody...),
- osobnostné kvality využívané pre dobro jednotlivca i pre celé spoločenstvo,
- tvorivosť, iniciatívnosť a vytrvalosť pri riešení každodenných problémov.

4. Napíňanie obsahu Dohovoru o právach dieťaťa:

- súvislosti práv detí, dôvody, prečo vznikli a ich akceptácia v demokratických krajinách, podiel UNESCO na ochrane dieťaťa (Čo znamená mám právo? Čo znamená mám zodpovednosť?),
- Opčný protokol k právam dieťaťa (medzinárodné spoločenstvo pritvrdilo),

- práva dieťaťa v slovenskom právnom poriadku (Ako je to u nás? Ako sa to týka mňa?),
- solidarita a prijatie odlišností (uvedomenie si svojich práv a ich akceptácia v našom prostredí vedie k solildarite s deťmi, ktoré sú vykorisťované, zaťahované do vojnových konfliktov, zneužívané na ťažkú prácu, alebo sexuálne...).

5. **Náš región – vlasť – súvislosť s vlastivedou**

- rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojmu regiónu – k svojej vlasti (Čo sa mi najviac páči na našom regióne, na našom Slovensku? Čo z neho by mi najviac chýbalo?)-projekt v rámci vlastivedy, prírodovedy a etickej výchovy
- iniciatíva pri poznávaní a ovplyvňovaní vlastného regiónu – dobre poznať svoje bydlisko a jeho okolie - geografiu, kultúru, osobnosti, ale aj vedieť, čo nášmu regiónu chýba, čo by bolo treba v ňom vylepšiť (objavovanie tradícií, ochrana a ich rozvoj), ekologické správanie, vzťah k faune a flóre regiónu (Čo sa mi nepáči alebo čo ma trápí na našom regióne? Čo by som mohol urobiť v jeho prospech ja alebo my spoločne)

Prierezové témy

Environmentálna výchova

Cieľom je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím vo svojom okolí, pričom zároveň chápe potrebu ochrany životného prostredia na celom svete. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primerané a vhodné - chrániť rastliny, zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám ale aj k zvieratám v prírode, starať sa o svoje okolie.

Tematický celok	Vzdelávacia stratégia
Pomoc,darovanie	Na prvom stupni základnej školy: nastupuje usporiadanie a zjednocovanie poznatkov, návykov, zručností, poznávanie elementárnych vzťahov v prírode, formovanie základných vzťahov medzi človekom a prostredím.
Náš región	Ekologické správanie,vzťah k faune a flóre

Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** v základnom vzdelávaní kladie dôraz na formatívne prvky, orientuje sa na subjekt i objekt, je praktická a má využitie v bežnom živote. Reflektuje osobnosť žiaka, jeho individuálne potreby a zvláštnosti. Jeho zmyslom je pomáhať každému žiakovi utvárať praktické životné spôsobilosti/zručnosti.

Špecifikom prierezovej témy Osobnostný a sociálny rozvoj je, že učivom sa stáva sám žiak, stáva sa ním konkrétna žiakova skupina a stávajú sa ním situácie bežného života. Jej zmyslom je pomáhať každému žiakovi hľadať vlastnú cestu k životnej spokojnosti založenej na dobrých vzťahoch k sebe samému i k ľuďom a k svetu.

Tematický celok	Vzdelávacia stratégia
Postoje a pôsoblosti v medziľudských vzťahoch	osvojovať si zručnosti pre riešenie problémov a rozhodovania z hľadiska rôznych typov problémov a sociálnych rolí, učiť sa riešiť problémy v medziľudských vzťahoch, zvládať učebné problémy, zvládať problémy v sebaregulácii
Prvky prosociálneho správania v žiackom kolektíve	učiť sa starostlivosti o dobré vzťahy, osvojiť si správanie podporujúce dobré vzťahy, vnímať vzťahy v skupine /vnímať triedu ako sociálnu skupinu
Ľudská dôstojnosť a sebúcta	porozumieť sebe samému a druhým zvládať vlastné správanie
Pozitívne hodnotenie iných	analyzovať vlastné a cudzie postoje a hodnoty a ich prejavy v správaní ľudí, vytvárať povedomie o kvalitách typu zodpovednosti/ spoľahlivosť, spravodlivosť, rešpektovanie,
Naša rodina	Úcta k rodičom,dôležitosť a funkcia rodiny
Tvorivosť	cvičiť zmyslové vnímanie, pozornosť a sústredenie, cvičiť zručnosti zapamätania, riešenia problémov, zručnosti potrebné k učeniu a štúdiu
Iniciatíva	Hľadanie možností,ako vychádzať v ústrety iným ľuďom
Vyjadrenie citov	Vyjadrenie vďačnosti,ochoty,uvedomiť si svoje vlastné city
Kommunikácia	rozvíjať základné schopnosti dobrej komunikácie a k tomu príslušné vedomosti
Práva a povinnosti	utvárať a rozvíjať základné zručnosti pre spoluprácu
Kamarátstvo	utvárať si pozitívny /nezraňujúci/ postoj k sebe samému a k druhým
Naša trieda,škola	učiť sa vzájomne spoznávať v skupine/triede, rozvíjať pozornosť voči odlišnostiam a hľadať výhody v odlišnostiach, vnímať chyby pri poznávaní ľudí
Riešenie konfliktov,empatia	učiť sa empatii a pohľadu na svet očami druhého
Pomoc,darovanie	osvojovať si postoj rešpektovania, podpory, pomoci, akceptovania ľudských práv ako regúl vzťahov,
Napíňanie obsahu Dohovoru o právach dieťaťa	Solidarita a prijatie odlišností,žiak si uvedomuje svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizuje,pozná základné pravidlá,normy
Náš región,vlasť	Rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojmu regiónu,k svojej vlasti

Obsah predmetu 1. ročníka:

Tematický celok Počet hodín	Obsahový štandard	Výkonový štandard
1.Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch 6h	-pozná spolužiakov po mene -pozná pravidlá skupiny a vie ich vysvetliť - pozná spôsob ako vyjadriť pozdrav, vďačnosť a prosbu	Socio-afektívny - chápe význam komunikácie pre dobré spolužitie v spoločenstve - uvedomuje si potrebu vzájomnej úcty a dôležitosť vďačnosti Kognitívny - vie sa predstaviť a učí sa prezentovať sám seba, hovoriť pravdu
2.Prvky prosociálneho správania v žiackom kolektíve 6h	-vie precítiť, čo je to úcta k ľuďom -vie aké má prvky úcta k vlastným rodičom, spolužiakom a učiteľom	Socio-afektívny - prežíva vďačnosť voči tým, čo mu robia dobre- vníma víziu spolupracujúceho spoločenstva, - chápe potrebu vytvárať a dodržiavať pravidlá spolužitia v skupine. Kognitívny - vie vhodne použiť pozdrav, prosbu a vyjadriť vďačnosť - k spolužiakom je ústretový
3.Ľudská dôstojnosť a sebaúcta 7h	-má slovnú zásobu, ktorá vyjadruje základné ľudské vlastnosti (dobrý, zlý, veselý, smutný, nahnevaný, radostný, vďačný, nevšímavý...) -vie pomenovať svoje dobré vlastnosti	Socio-afektívny - poznáva sám seba, uvedomuje si vlastnú hodnotu - cíti potrebu potvrdzovania vlastnej hodnoty inými Kognitívny - sebaúcta mu prináša pokoj (nepotrebuje žalovať, vyvyšovať sa nad iných, ponížovať ich...) - badateľná snaha o sebaovládanie a znášanie námahy pri prekonávaní prekážok
4.Pozitívne hodnotenie iných 6h	-vie slovne vyjadriť rozdiel medzi dobrom a zlom na ľuďoch zo svojho okolia	Socio-afektívny -teší sa z dobra a odmieta zlo vo svojom okolí (na svojich najbližších v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch) Kognitívny - je schopný oceniť dobro na iných, vie aj prijať ocenenie, - rozvíjať postoj k ľuďom, ktorí sú mu nesympatickí

		- osobná aktivita pri vytváraní pozitívnych vzťahov a klímy v spoločenstve
5.Naša rodina 8h	-vie identifikovať a slovne vyjadriť rodinné vzťahy (mama, otec, brat, sestra, súrodenec, starí rodičia, teta, strýko, ujo, bratranec, sesternica)	Socio-afektívny -reflektuje dobro plynúce z rodiny, vie vyjadriť, čo ho na rodinných vzťahoch teší, čo je v rodine najdôležitejšie, -vie zo svojho pohľadu ohodnotiť dobro ochrany a lásky, ktoré mu rodina poskytuje Kognitívny - dobro zažité v rodine prenáša do žiackeho kolektívu - rád hovorí o pekných veciach v rodine - vie členom rodiny opätovať dobro v rôznych situáciách (príprava darčeka, slovné vyjadrenie...)

Obsah predmetu 2. ročníka:

Tematický celok Počet hodín	Obsah (obsahový štandard)	Výkonový štandard (výstupy)
1.Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch 6h	- vie vysvetliť dôležitosť počúvania pre spoluprácu - pozná svoje práva a povinnosti v rámci školskej triedy	- chápe a vnútorne akceptuje význam počúvania pre spoluprácu a dobré vzťahy - uvedomuje si spojitosť práv a povinností - badať pokroky v počúvaní výkladu na hodine, ale aj v počúvaní spolužiakov pri diskusii
2. Tvorivosť 5h	- vie vysvetliť pojem tvorivosť - vie vysvetliť súvislosti medzi fantáziou, úsilím a tvorivosťou - vie vymenovať konkrétne produkty (ovocie) tvorivosti v rámci rodiny a školy	- je si vedomý, že má čo ponúknuť zo svojich darov v prospech spoločenstva - zapája sa do tvorivých úloh prostredníctvom pozorovacích schopností a fantázie - badať podporu sebaovládania a trpezlivosti pri spoločnom riešení úloh

<p>3. Iniciatíva</p> <p>7h</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť pojem iniciatíva - vie uviesť príklady prospešnej a škodlivej iniciatívy 	<ul style="list-style-type: none"> - uvedomuje si rozdiel medzi pozitívnou iniciatívou a tou, ktorá ohrozuje jeho zdravie osobnú bezpečnosť - prejavuje aktívnejšiu účasť na riešení problémov v triede
<p>4. Vyjadrovanie citov</p> <p>7h</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť spojenie „vyjadrovanie citov“ - vie vysvetliť význam citov v živote človeka pozná význam slov radosť, smútok, hnev, ľahostajnosť, veselosť, vdáčnosť, ochota láskavosť, obdiv, odpor 	<ul style="list-style-type: none"> - chápe dôležitosť kultivovaného vyjadrovania negatívneho prežívania citov u seba i iných -vie verbálne i neverbálne identifikovať a vyjadriť city vďačnosti, ochoty, láskavosti a obdivu, hnevu, smútku, odporu, prekvapenia - prejavuje snahu kultivovane vyjadrovať hnev, vzdor, odpor, smútok - učiť sa akceptovať prežívanie citov u druhých
<p>5. Naša trieda – spoločenstvo detí</p> <p>8h</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť pojem spoločenstvo detí - vie čo podporuje vzájomnú dôveru, priateľstvo a čo ich narúša 	<ul style="list-style-type: none"> - uvedomuje si potrebu rešpektovania odlišnosti iných - chápe túžbu nájsť dobrého priateľa a byť dobrým priateľom - vie rozlíšiť dobrú a zlú klímu v rámci triedy -rôznymi spôsobmi prispieva k vytváraniu dobrej nálady a pohody v triede

Obsah predmetu 3. ročníka:

<p>Tematický celok</p> <p>Počet hodín</p>	<p>Obsah (obsahový štandard)</p>	<p>Výkonový štandard (výstupy)</p>
<p>1.Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch</p> <p>6h</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť pojem komunikácia - vie, čo znamená slovo pravda a ako vplýva na kvalitu komunikácie - vie ktoré sú rizikové situácie v živote dieťaťa 	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť pojem komunikácia - vie, čo znamená slovo pravda a ako vplýva na kvalitu komunikácie - vie ktoré sú rizikové situácie v živote dieťaťa - vie vysvetliť pojem komunikácia - vie, čo znamená slovo pravda a ako vplýva na kvalitu komunikácie - vie ktoré sú rizikové situácie v živote dieťaťa - chápe zmysel a podstatu otvorenej komunikácie - rozumie dôvodom ako sa správať v rizikových situáciách

		<ul style="list-style-type: none"> - v komunikácii badať snahu o objektívnosť a pravdivosť - vie sa postaviť voči negatívnym javom (šikanovanie..) - odoláva príjemným zvodom na zlé, badať snahu povedať nie
<p>2. Vcítanie sa do prežívania iných – empatia</p> <p>6h</p>	<p>hľadanie dôvodov na radosť a smútok u seba a u iných, pochopenie situácie iných ľudí prostredníctvom vlastných zážitkov (u spolužiakov, a členov rodiny...), odovzdávanie radosti a zmiernovanie smútku najbližších, záujem o zdravotne postihnutých, starých a chorých ľudí.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojmom „súciť, spolucítanie, vcítanie sa do iného - vie, čo je to omyl v živote človeka a pozná možnosti reagovania svoj omyl i na omyl iných - vie vysvetliť pojem „odpúšťanie“ - uvedomuje si význam vlastných zážitkov ako prostriedku pre pochopenie situácií druhých -učí sa vnímať situáciu chorých, starých a zdravotne postihnutých -chápe súvislosti medzi súťaživosťou a kooperáciou - chápe skutočnosť viny a odpustenia -rozumie významu odpúšťania a práva na omyl -prejavuje pochopenie voči spolužiakom a chorým, zdravotne postihnutým a ľuďom v núdzi -pri konflikte je ochotný diskutovať, vnímať dôvody druhej strany - vie požiadať o odpustenie a vie odpustiť
<p>3.Riešenie konfliktov - výchova k zmierlivosti</p> <p>7h</p>	<p>právo na omyl a možnosť nápravy, význam odpúšťania v medziľudských vzťahoch, rozvíjanie sebaovládania a jeho upevňovanie</p> <p>– prehľbovanie vzájomnosti i sebaúcty, súťaživosť a kooperácia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť slovo „pomoc“ a pozná rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou, vie uviesť ich príklady - pozná možné reakcie na pomoc (prijatie, odmietnutie) -vie ohodnotiť situácie, kedy prijal rôzne druhy pomoci a je ochotný pomáhať
<p>4.Pomoc, darovanie, delenie sa</p> <p>9h</p>	<p>vnímanie a prežívanie prosociálnosti (základy starostlivosti o prírodu, ochrana zvierat), zámerné robenie dobra iným, rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou, podelenie sa a darovanie v rámci rodiny a žiackeho kolektívu, príprava žiakov na možné neprijatie dobra inými.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - badať jasnú snahu k spolupráci, - vidí problémy druhých, vie pomáhať a podeliť sa o dobro - je pripravený reagovať na neprijatie pomoci
<p>5.Naša škola</p> <p>5h</p>	<p>poznávanie kvalít a predností školy (Čo by som porozprával o našej škole priateľovi zo</p>	<ul style="list-style-type: none"> -vie hovoriť o kvalitách svojej školy -poznáva kvality a prednosti školy a

	<p>zahraničia?), rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojej škole – osobnosti, prostredie, atmosféra, učebné predmety (Čo sa mi na našej škole najviac páči?), účasť žiakov na živote a úspechoch školy (Podieľam sa na vytváraní dobrej atmosféry na našej škole? Ktoré problémy na našej škole ma znepokojujú? Čo môžem urobiť ja pre vylepšenie života na našej škole?).</p>	<p>teší sa z nich - vie prispieť k prezentácii školy - má záujem o aktívnu účasť na živote školy</p>
--	--	--

Obsah predmetu 4. ročníka:

Tematický celok Počet hodín	Obsah (obsahový štandard)	Výkonový štandard (výstupy)
1. Sociálne postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch 5h	<ul style="list-style-type: none"> • tolerancia vo vzťahoch (Čo nechceš, aby ľudia robili tebe, nerob ty iným.), • rešpekt a úcta voči všetkým ľuďom (rovnoprávnosť pohlaví, rás...), • dôležitosť komunikačných interpersonálnych zručností v medziľudských vzťahoch, • kultivované správanie k osobám iného pohlavia (vnímanie rozdielov nielen v stavbe tela a jeho fungovaní, ale aj v myslení, prežívaní, správaní, záujmoch a následné empatické správanie voči osobám iného pohlavia). 	<p>chápe význam zlatého pravidla mravnosti v medziľudských vzťahoch</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvedomuje si význam rovnoprávnosti ľudí bez ohľadu na rasu, pohlavia - vie pochopiť správanie iného pohlavia - badať rozvíjanie autonómneho cítenia a myslenia - v komunikácii so spolužiakmi prejavuje prvky tolerancie - kultivovane prijíma a rešpektuje opačné pohlavie - v správaní badať prijímanie zodpovednosť za svoje rozhodnutia
2. Reálne a zobrazené vzory 6h	<ul style="list-style-type: none"> • sloboda a zodpovednosť (každé rozhodnutie nesie so sebou dôsledok), • pozitívne a negatívne vplyvy TV, filmu, počítačových hier... (reklama, akčné filmy, čas strávený pred TV), • prezentácia prosociálnych vzorov v bezprostrednom okolí dieťaťa (rodičia, priatelia 	<ul style="list-style-type: none"> - na vlastnej skúsenosti reflektuje pozitívne i negatívne vplyvy jednotlivých médií - vie rozoznať prosociálne vzory vo svojom okolí. - je schopný postrehnúť nevhodnosť vplyvu TV a badať snahu o reguláciu jej sledovania - vie si voliť medzi prosociálnym vzorom a negatívnym

	<p>rodičov, učitelia, spolužiaci, kamaráti),</p> <ul style="list-style-type: none"> • čitateľský návyk ako možný zdroj objavovania prosociálnych vzorov (vyhlásenie súťaže o najlepšieho čitateľa – čo a koľko čítaš?). 	<p>vzorom</p> <ul style="list-style-type: none"> - badať na jeho správaní prosociálne prvky
<p>3. Rozvoj tvorivosti a iniciatívy</p> <p>6h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podporovanie záujmov, ktoré rozvíjajú osobnostné kvality (šport, umelecké aktivity, sociálna činnosť, činnosť na ochranu prírody...), • osobnostné kvality využívané pre dobro jednotlivca i pre celé spoločenstvo, • tvorivosť, iniciatívnosť a vytrvalosť pri riešení každodenných problémov. 	<ul style="list-style-type: none"> -uvedomuje si rozdiel medzi pozitívnou iniciatívou a tou, ktorá ohrozuje jeho zdravie a osobnú bezpečnosť - prejavuje aktívnejšiu účasť na riešení problémov v triede
<p>4. Napĺňanie obsahu Dohovoru o právach dieťaťa</p> <p>8h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • súvislosti práv detí, dôvody, prečo vznikli a ich akceptácia v demokratických krajinách, podiel UNESCO na ochrane dieťaťa (Čo znamená mám právo? Čo znamená mám zodpovednosť?), • opačný protokol k právam dieťaťa (medzinárodné spoločenstvo pritvrdilo), • práva dieťaťa v slovenskom právnom poriadku (Ako je to u nás? Ako sa to týka mňa?), • solidarita a prijatie odlišností (uvedomenie si svojich práv a ich akceptácia v našom prostredí vedie k solidarite s deťmi, ktoré sú vykorisťované, zaťahované do vojnových konfliktov, zneužívané na ťažkú prácu, alebo sexuálne...). 	<ul style="list-style-type: none"> - má ochraňujúci a obdivujúci vzťah k prírode a chce chrániť životné prostredie - je iniciatívny vo vzťahu k ochrane prírody a životného prostredia
<p>5. Naš región – vlasť – súvislosť s vlastivedou</p> <p>8h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojmu regiónu – k svojej vlasti (Čo sa mi najviac páči na našom regióne, na našom Slovensku? Čo z neho by mi najviac chýbalo?)- projekt v rámci vlastivedy, prírodovedy a etickej výchovy 	<ul style="list-style-type: none"> -pozná pojmy „ľudské práva a práva dieťaťa“ - vie vymenovať aspoň 5 práv dieťaťa -pozná rozdiel a podstatu pojmov právo a povinnosť -vie vymenovať aspoň tri situácie nerešpektovania práv detí doma i

	<ul style="list-style-type: none"> • iniciatíva pri poznávaní a ovplyvňovaní vlastného regiónu – dobre poznať svoje bydlisko a jeho okolie - geografiu, kultúru, osobnosti, ale aj vedieť, čo nášmu regiónu chýba, čo by bolo treba v ňom vylepšiť (objavovanie tradícií, ochrana a ich rozvoj), ekologické správanie, vzťah k faune a flóre regiónu (Čo sa mi nepáči alebo čo ma trápi na našom regióne? Čo by som mohol urobiť v jeho prospech ja alebo my spoločne). 	<p>vo svete osvojuje si sociálne normy</p> <ul style="list-style-type: none"> - dožaduje sa svojich práv - rešpektuje práva iných poznáva a je hrdý na špecifiká, krásy i možnosti vlastného regiónu - učí sa vidieť problémy regiónu, je na ne citlivý a hľadá i možnosti vlastného zaangažovania sa pri ich riešení je iniciatívny pri objavovaní krás a špecifik regiónu, prejavuje ochotu pomôcť zveľadiť ho (prípadná tvorba sociálnych a kultúrnych projektov v danom regióne a účasť na nich)
--	--	---

METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Metódy a formy

- Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom **zážitkových metód**, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.
- Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:
- **senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu**
- **nácvik v podmienkach triedy,**
- **reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).**
- Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (**hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...**) V etickej výchove im hovoríme zjednodušene – cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamená, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (**napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...**). Tejto časti hovoríme v etickej výchove **transfer – prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.**
- Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je **zážitkové učenie**, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť

normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

- Žiaci počas hodín ETV **sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre**, aby sa vzájomne poznávali. Je to **východisková pozícia**, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, **je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy**, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil. Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. **sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami** na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je **čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD - roomy** môžu poslúžiť **ako motivačný materiál**. Deti v mladšom školskom veku **radi kreslia a robia**.

Metódy:

- dialóg
- diskusia
- hry
- riešenie problémových úloh
- dramatizácia
- zážitkové metódy
- učenie posilňovaním žiaduceho správania
- anketové metódy
- hranie scénok
- problémové vyučovanie
- hranie rolí

Formy práce:

- frontálna
- skupinová

Metódy a formy hodnotenia	Kritériá hodnotenia
<p>Ústne skúšanie</p> <p>Skupinová práca</p> <p>Prezentácia- projekty</p> <p>Tvorivé písanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žiak správne aplikoval vhodné vedomosti a zručnosti do reálnych situácií, - žiak aktívne využíval správne pojmy pri práci a hodnote - žiak samostatne vytváral autentické závery pri riešení problémov, - žiak vhodne oddôvodňoval vlastný názor - žiak aktívne pracoval v skupine, - žiak správne riešil pridelenú úlohu, - žiak tvorivo dopĺňal svojimi názormi prácu spolužiakov, - žiak vhodne hodnotil prácu iných, - žiak priateľsky vystupoval pri práci, - žiak ohľaduplne pristupoval ku spolužiakom - žiak dodržal požadovanú tému, - žiak použil vlastnú originalitu pri výbere jazykových prostriedkov, - žiak dodržal požadovanú formu a rozsah práce, - žiak využil originálny prístup pri spracovaní, - žiak prezentoval vlastnú prácu - žiak vytvoril originálny text, - žiak dodržal predpísanú schému písania, - žiak použil vhodné štylistické prostriedky

Kritériá a stratégie hodnotenia:

- Etická výchova sa neklasifikuje, na vysvedčení a v katalógovom liste budeme uvádzať jedno zo slov:
- absolvoval (abs.), ak sa žiak aktívne zúčastňoval na vyučovacom procese, alebo ak bol žiak prítomný na vyučovacej hodine, aj keď zo závažných objektívnych dôvodov nepracoval,
- neabsolvoval (neabs.), ak žiak zo závažných dôvodov nemohol vykonávať požadované intelektuáln a motorické činnosti, a preto sa na vyučovacom predmete ospravedlnene nezúčastňoval,
- neabsolvoval (neabs.), ak žiak na vyučovacej hodine nepracoval, nevedel uplatniť svoje vedomosti a zručnosti ani na podnet učiteľa, celkové hodnotenie takého žiaka je neprospel.
- Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovne oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

- **UČEBNÉ ZDROJE**

- Pracovné listy: Etická výchova pre 1. – 4.ročník
- Didaktická technika: počítače s pripojením na internet
- interaktívna tabuľa
- CD prehrávač
- prezentácie vytvorené učiteľom
- pracovné listy vytvorené učiteľom